

SURXONDARYO VILOYATIDA AVTOMOBIL TRANSPORT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI

Omonturdiyev Abdulaziz Mamayususpovich

Termiz davlat universiteti, Geografiya kafedrası katta o'qituvchisi

Geografiya fanlari falsafa doktori (PhD)

abdulaziz.turdiyev@mail.ru

Orcid ID: 0009-0004-3697-4736

Annotatsiya: Ushbu maqolada Surxondaryo viloyatida avtomobil transport tizimini takomillashtirish masalalari atroflicha tahlil qilinadi. Hududning transport infratuzilmasi holati, avtomobil yo'llarining sifati va transport xizmatlari ko'lamining hududiy farqlari o'rganilgan. Shuningdek, mavjud yo'l tarmoqlari va logistika imkoniyatlarining iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga ta'siri baholangan. Tadqiqot davomida avtomobil transport tizimining samaradorligini oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, yo'l infratuzilmasini rekonstruksiya qilish, ekologik talablarga javob beruvchi transport vositalaridan foydalanish va servis xizmatlarini modernizatsiya qilish yo'nalishlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: Surxondaryo viloyati, avtomobil transporti, transport tizimi, transport infratuzilmasi, yo'l tarmoqlari, logistika markazlari, transport geografiyasi, iqtisodiy integratsiya, transport oqimi, transport siyosati, raqamli boshqaruv tizimi, transport xizmatlari sifati, investitsiya salohiyati, barqaror transport tizimi, mintaqaviy logistika.

Аннотация: В данной статье подробно анализируются вопросы совершенствования системы автомобильного транспорта в Сурхандарьинской области. Изучено состояние транспортной инфраструктуры региона, качество автомобильных дорог и территориальные различия в объёме транспортных услуг. Также дана оценка влияния существующих дорожных сетей и логистических возможностей на процессы экономического развития. В ходе исследования предложены направления повышения эффективности автомобильного транспорта, включая внедрение современных технологий, реконструкцию дорожной инфраструктуры, использование

транспортных средств, отвечающих экологическим требованиям, и модернизацию сервисных услуг. В статье также освещены вклад транспортной сети в региональный социально-экономический рост, существующие проблемы и научно обоснованные предложения по их поэтапному решению.

Ключевые слова: Сурхандарьинская область, автомобильный транспорт, транспортная система, транспортная инфраструктура, дорожные сети, логистические центры, транспортная география, экономическая интеграция, транспортные потоки, транспортная политика, цифровая система управления, качество транспортных услуг, инвестиционный потенциал, устойчивая транспортная система, региональная логистика.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the issues related to improving the automobile transport system in the Surxondarya region. The study examines the current state of the region's transport infrastructure, the quality of road networks, and territorial differences in the scope of transport services. The impact of existing road systems and logistics capabilities on economic development processes is also assessed. The research proposes directions for increasing the efficiency of the automobile transport system, including the introduction of modern technologies, reconstruction of road infrastructure, the use of environmentally friendly vehicles, and modernization of service systems.

Keywords: Surxondarya region, automobile transport, transport system, transport infrastructure, road networks, logistics centers, transport geography, economic integration, transport flow, transport policy, digital

management system, quality of transport services, investment potential, sustainable transport system, regional logistics.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION). Surxondaryo viloyatining transport geografik oʻrni nafaqat lokal (yaʼni bevosita qoʻshni davlatlar bilan) yoki mintaqaviy (Markaziy Osiyo davlatlari), balki global (yaqin boʻlgan jahon dengiz savdo yoʻllariga chiqish) darajada muhim ahamiyatga ega sanaladi. Bu borada viloyatning transport tranzit salohiyati katta. Hududning janub tomonidan bevosita Afgʻoniston bilan chegaradoshligi mamlakatimizni eng yaqin dengiz portlariga (Karachi, Gvadar) chiqish imkoniyatini kuchaytiradi. Shu boisdan mazkur viloyatni transport geografik oʻrganish, tadqiq qilish, nafaqat mintaqaning balki Oʻzbekistonni ijtimoiy iqtisodiy rivojlanishida, uning tashqi iqtisodiy aloqalarini kuchaytirishda, jahon dengiz savdo yoʻllariga bogʻlanishida muhim ilmiy amaliy ahamiyatga ega.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, aytish mumkinki, agarda avvalgi boblarimizda transportni geografik oʻrganishning nazariy uslubiy asoslari va shu jumladan Surxondaryo viloyati transportining hududiy tarkibi hamda tashkil etilishi, transport tranzit, logistika imkoniyatlari, transport iqtisodiy va infratuzilma salohiyatini baholash masalalari tadqiq etilgan boʻlsa, quyida esa viloyatning hududiy transport tizimini takomillashtirish muammolari va istiqbollari oʻrganiladi.

Umuman olganda viloyatning hududiy transport tizimlarini shakllanish hamda takomillashib rivojlanishiga toʻsqinlik qiluvchi muammolarni oʻz xususiyatidan kelib chiqib, baʼzi quyidagi guruhlariga guruhlash mumkin

I. Hududning geografik oʻrni va uning tabiiy sharoiti bilan bogʻliq:

✓ yer yuzasi tuzilishi relyefining murakkabligi va iqlim omillari

II. Hududning iqtisodiy-ijtimoiy salohiyati bilan bogʻliq:

✓ qishloq tumanlarining transport infratuzilma salohiyatining kuchsizligi;

✓ hudud aholisiga transport xizmatlari koʻrsatish darajasining pastligi;

✓ qishloq tumanlarining transport iqtisodiy salohiyatining pastligi;

✓ hududlar hamda qishloq aholi punktlarining transport qamrovining sustligi;

✓ viloyatning transport logistika va transport tranzit imkoniyatlaridan foydalanishning pastligi hamda kuchsizligi va ularni yuksaltirishning zarurligi.

Har qaysi hududning transport tizimlarini shakllanishida avvalo uning geografik oʻrni va yer yuzasi tuzilishi, yaʼni relyefi poydevor vazifasini oʻtaydi. Bu borada, Surxondaryo viloyati mamlakatimizning togʻlilik koefitsiyenti 70% [89; 276-279 — b.] boʻlgan eng janubiy viloyati sifatida alohida oʻrin tutadi.

Viloyatning 14 ta qishloq tumanidan 4 tasi tekislik (Termiz, Angor, Qiziriq, Jarqoʻrgʻon), 4 ta togʻ oldi (Muzrabot, Bandixon, Shoʻrchi, Qumqoʻrgʻon, Denov), 5 tasi esa bevosita togʻli hududlarga (Oltinsoy, Boysun, Sherobod, Sariosiyo, Uzun) toʻgʻri keladi. Bu oʻz navbatida, transport toʻrining zichligini turlicha boʻlishiga olib kelgan. Agarda, transport toʻri viloyatning tekislik qismida zich boʻlsa, aksincha togʻoldi va togʻli hududda siyrak. Binobarin, viloyatda jami 14 ta qishloq tumanining 11 tasi (78 %) temir yoʻllar tizimiga ega, aksincha, 3 ta qishloq tumanida (Oltinsoy, Qiziriq, Angor) temir yoʻl transporti mavjud emas.

Viloyatning murakkab relyefga ega boʻlgan Sariosiyaning Vochax, Karsh qishloqlari, Uzuning Qurisoy, Oltinsoyning Gʻoʻtxokin (Ketar), Boysunning Alachapon, Qizilnavr, Qoʻrgʻoncha, Aylongar kabi qishloqlarida zamonaviy yoʻl transport infratuzilmasi tashkil etilmagan.

Viloyatning asosiy transport tizimlari “janub – gʻarb va shimoli sharq” yoʻnalishida joylashgan qishloq tumanlari (Termiz, Angor, Sherobod, Jarqoʻrgʻon, Qumqoʻrgʻon, Shoʻrchi, Denov, Sariosiyo,) hududida mujassam boʻlgan boʻlsa, bu borada togʻli qishloq tumanlarining transporti juda siyrak. Agarda, mazkur qishloq tumanlarda yangi konlarning ochilishi, ishlab chiqarish obyektlarining barpo etilib ishga tushirilishi, shu bilan birga aholining koʻpayib borishi, shuningdek aholining turistik-rekreasion imkoniyat va salohiyatdan foydalanishni yildan yilga ortishi, oʻz navbatida transport kommunikatsiyalari hamda infratuzilmasini

yanada rivojlantirishni talab qiladi.

Shuningdek viloyat hududiy transport tizimida transportni rivojlanishiga salbiy ta'sir qiluvchi omillardan biri iqlimi yoki, sel yog'inlaridir. Jumladan, 2020- yil davomida viloyat hududida 43 ta sel toshqinlari vujudga kelgan. Bular esa 12 ta hududda avtomobil (M41, M39, 4R107 va hokazo) yo'llarini, temir yo'llarni (Qumqo'rg'on temir yo'l stansiyasi yaqinida, 2018, 2024 yy). ko'priklarni (5 ta) yaroqsiz holatga keltirgan (Boysun, Sherobod, Sho'rchi, Sariosiyo, Uzun tumanlarida). Shuningdek, 2018 — yilda Qumqo'rg'on tumanidagi Elobod, Ariqoshgan, Azlarsoy va Bog'aro qishloq aholi punktlaridagi yo'llar sel natijasida ishdan chiqqan. Shulardan kelib chiqib, ularni muntazam o'rganish, tog'li hududlar sel xavfi monitoringini olib borish katta ilmiy amaliy ahamiyatga ega.

Qishloq tumanlarining transport kommunikatsiya salohiyatining kuchsizligi (yo'llar bilan ta'minlanganlik darajasi), ularni takomillashtirishdagi eng muhim muammolardan sanaladi. Shuningdek, tumanlarning transport infratuzilma salohiyati ularning tekislik (sug'orma yerlar), tog' oldi va tog'li hududlarda joylashganligiga ko'ra bir biridan farq qiladi.

Hududlarning transport infratuzilmasi bilan (yo'llarning uzunligi va zichligi bo'yicha) ta'minlanish ko'rsatkichiga ko'ra ya'ni avtomobil yo'llari uzunligiga ko'ra Qumqo'rg'on, Qiziriq, Oltinsoy, Sariosiyo, Jarqo'rg'on, Uzun, Sho'rchi, Angor kabi tumanlar past salohiyatli, Termiz, Muzrabot, Denov o'rta salohiyatli, Sherobod, Boysun esa yuqori salohiyatli tumanlar bo'lsa, yo'llar zichligi bo'yicha past ko'rsatkichga ega tumanlarga Jarqo'rg'on, Sherobod, Bandixon, Boysun, Qumqo'rg'on, Uzun, Sariosiyo tumanlari (har 1 km² ga — 150 km gacha), o'rtacha tumanlarga esa Muzrabot, Termiz, Sho'rchi, yo'llar zichligi yuqori hududlarga esa Denov, Oltinsoy, Angor, Qiziriq singari tumanlarni ko'rsatish mumkin.

Transport kompleksining muhim vazifalaridan biri — bu, aholining transport xizmatlariga bo'lgan talab ehtiyojlarini qondirishdan iboratdir. Ammo, bu borada hududiy tafovutlar yaqqol ko'zga tashlanadi. Bunda, qishloq aholisiga transport xizmatlari

ko'rsatish darajasining pastligi, qishloq joylarning transport infratuzilmaviy ahvolini yomonligi, zamonaviy talablarga javob bermasligi, ham dolzarb muammolardan hisoblanadi.

Jumladan, 2023 — yilda qishloq tumanlari bo'yicha avtomobil transportida tashilgan jami yo'lovchilar tarkibida Bandixon, Boysun, Qiziriq, kabi tumanlarning umumiy ulushi juda kam (viloyatda tashilgan jami yo'lovchilarning (281 mln) 7%) ekanligi ko'zga tashlanadi.

Mazkur tumanlarning yo'lovchi tashish infratuzilmasi (avtoshoxbekat va bekatlar), jamoat transporti vositalari (yo'nalishli taksilar, mikroavtobuslar, avtobuslar, va boshqalar) bilan ta'minlanish darajasi juda past. Hozirda viloyatda Uzun, Sho'rchi, Oltinsoy, Bandixon, Qiziriq kabi tumanlarda avtoshoxbekatlar mavjud emas. Ushbu tumanlarda qishloq aholisining kundalik transport aloqalarida jamoat transportining roli deyarli yo'q (jamoat transporti yo'lga qo'yilmagan) va aholi aksariyati shaxsiy avtomobildan yoki taksi xizmatlaridan foydalanishga majbur. Ushbu holat, ayniqsa tog'li hududlarda juda dolzarb ahamiyat kasb etadi.

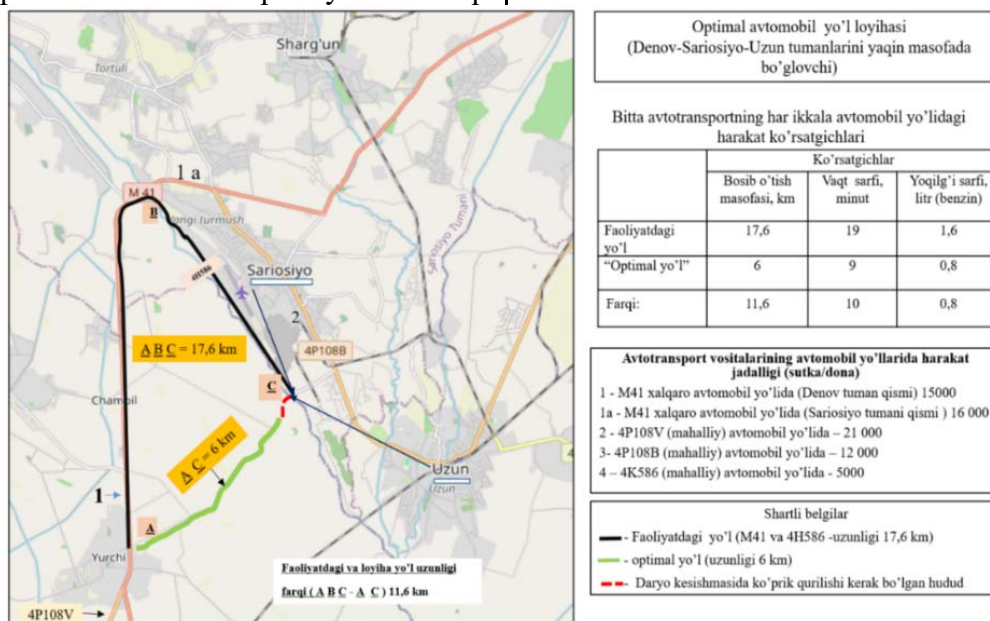
Viloyat transportini rivojlantirishning yana bir muammolaridan biri — bu, yuk tashish tafovuti yirikdir. Viloyat qishloq tumanlarining avtomobil transportida tashilgan yuklar hajmiga ko'ra kuchsiz tumanlari qatoriga Bandixon, Uzun, Qiziriq, Boysun, Oltinsoy, Angor, Muzrabot kabilar kiradi.

Surxondaryo viloyati transport majmuasini rivojlanishida, uning aholi joylashuvi tizimlari bilan o'zaro uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda Boysun, Sariosiyo, Uzun, Sherobod, Qumqo'rg'on kabilar va qishloq aholi punktlarining transport qamrovi darajasining pastligi kuzatiladi.

Yuqoridagilar bilan birga, viloyatda joylashgan 923 ta (jami QAPning 95,0%) qishloq aholi punktlaridan tuman markaziga borish uchun qancha vaqt sarflanishi, qishloq tumanlari kesimida “google map”, “google earth” hamda “yandex” ilovalari yordamida o'rganildi. Bunda, Boysun, Sariosiyo, Uzun, Sherobod kabi tog'li tuman aholi punktlari tuman markazi bilan bog'lanish darajasi past ekanligi yoki noqulay transport joylashuvga ega ekanligi aniqlandi.

MUHOKAMA (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION). Tadqiqot ishida hududning gidrografik to'ri, relyefi, va transport yo'llari bilan bog'liq bir nechta hududlar (30 aholi punkti) tadqiq qilindi. Ulardan ba'zilari kompleks geografik tahlil qilinib va iqtisodiy samaradorligi aniqlandi. Bu o'rinda avtotransport vositlarini ortiqcha yo'l va vaqt

hamda yoqilg'i sarflashiga barham berish va yirik aholi punktlari hamda tuman markazlari o'rtasida eng yaqin yo'l infratuzilmasini qurish va yaxshi aloqani ta'minlash maqsadida Denov- Sariosiyo-Uzun tumanlarini yaqin masofada bog'lovchi yangi yo'l infratuzilmasini o'tkazish o'rganildi (1-rasm).

1-rasm. Denov-Sariosiyo-Uzun tumanlarini yaqin masofada o'zaro bog'lovchi "Qizildehqon-Ekin" optimal avtomobil yo'li loyihasi ishlanmasi
Muallif ishlanmasi.

Viloyatning xalqaro va davlat ahamiyatidagi avtomobil yo'llarida transport harakat jadalligi (transport oqimi) o'rganildi unga ko'ra 2023-yil sentyabr holati M41 avtomobil yo'lining Denov va Sariosiyo tumanlari qismida bir sutkada 15-

16 ming dona avtotransport o'tgan. Shuningdek, To'palang daryosiga parallel joylashgan 4K586 avtomobil yo'lida 4 ming dona avtotransport o'tgan.

1-jadval

Denov-Sariosiyo-Uzun tumanlarini yaqin masofada bog'lovchi (M41 va 4K586) optimal avtomobil yo'li loyihasi (ishlanmasi)

	Avtoyo'l o'zaro bog'lovchi aholi punktlari	Ko'rsatkichlar			
		Bosib o'tish masofasi, km	Vaqt sarfi, minut	Yoqilg'i sarfi, litr (benzin)	Avtotransport harakat jadalligi (sutka/dona)
Faoliyatdagi yo'l	Yurchi-Beshkapa-Qumqishloq-Chambil-Oqtom-Chorbog' - Erkin (Gravzavod)	17,6	19	1,6	15000 (M41)
					4000 (4K586)
Optimal yo'l	Yurchi-Qizildehqon-Erkin	6	9	0,8	
Farqi:		11,6	10	0,8	

Muallif ishlanmasi

1-jadval ma'lumotlari asosida quyidagi 2 — jadval ishlab chiqildi. Unga ko'ra taklif etilayotgan yo'lining masofa vaqtini tejashdagi farqlari keltirilgan. Optimal avtomobil yo'lining masofani tejashdagi kunlik

samaradorligi 46.4 ming km yoki bir kunda faoliyatdagi yo'l va taklif etilgan yo'lda sarf etilgan yoqilg'i farqi 3.2 ming litrni tashkil etadi.

2-jadval

Denov-Sariosiyo-Uzun tumanlarini yaqin masofada bog'lovchi (M41 va 4K586) optimal avtomobil yo'li loyihasidan kutilayotgan samaradorlik ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar Yo'l	Hisoblash davri	Tejalga n yo'l, km	Tejalga n vaqt, minut	Tejalgan yoqilg'i, litr
Optimal yo'l (Yurchi-Qizildehqon-Erkin)	Kunlik	46400	40000	3200
	Yillik	1693600	1460000	1168000

Muallif ishlanmasi.

So'nggi yillarda mamlakatimiz yirik shaharlarida tirbandlik muammosi yildan yilga kuchayib bormoqda. Bu avvalo transport vositalarining harakat oqimi

bilan chambarchas bog'langan. Viloyat avtomobil yo'llarida transport oqimini tahlil qilish va o'rganish davomida eng yuqori transport oqimi Termizda (M39) bir sutkada 32 ming, keyingi o'ringda Jarqo'rg'on shahrida (M41) 26 ming hamda Denov shahrida (4R108 B) 21 ming avtotransport vositalari harakati kuzatilgan.

O'zbekiston Respublikasi shaharsozlik normalari va qoidalarining (IIIHK 2.05.11-19) "Avtomobil yo'llaridagi transport vositalari harakatini hisobga olish bo'yicha yo'riqnoma"sga binoan, viloyat avtomobil yo'llarida transport vositalarining o'rtacha yillik harakat jadalligi, ya'ni transport oqimining yillik o'zgarishi

$$N_{caym} = N_{cym} \cdot K_c$$

formulasi asosida aniqlandi. Bunda N_{cym} — sutka davomida o'tgan transport soni, K_r — 1,01ga teng. Unga ko'ra, avtomobil yo'llarida avtotransport vositalarining harakat jadalligi (ya'ni transport oqimi) Jarqo'rg'on shahri (M41) yaqinida 2040-yilgacha o'zgarish prognozi amalga oshirildi. Jumladan, 2023-yilda transport oqimi sutka davomida 26145 donani tashkil etgan bo'lsa, prognoz ko'rsatkichlariga ko'ra 2030-yilda 36788 ni, 2040-yilda esa 62919 donaga o'sgan. Bulardan ko'rinadiki, avtomobil yo'llarida transport oqimini davriy ortib borishi kutiladi.

Viloyatning asosiy Termiz-Qumqo'rg'on-Sariosiyo transport yo'nalishida ortib borayotgan ichki transport oqimini hisobga olgan holda, ushbu yo'nalish va hududni kompleks o'rganish hamda xalqaro tajribaga asosida bu yo'nalishda xalqaro avtomobil yo'liga (M41) muqobil ravishda "Termiz — Qumqo'rg'on" avtoban (pullik yo'l) loyihasi ishlab chiqildi. Yo'l viloyatning shimoliy yirik shahar va tumanlarini markaz — Termiz shahri bilan o'zaro bog'lanishi vaqtini (30 daqiqaga) qisqartiradi, va shu bilan transport oqimi yuqori bo'lgan M41 (Termiz-Jarqo'rg'on-Qumqo'rg'on) avtomobil yo'liga muqobil yo'l infratuzilmasi vujudga keladi.

Pullik (avtoban) avtomobil yo'l loyihasini ishlab chiqishda Sho'rchi, Denov va Sariosiyo tumanlarining aholi manzilgohlarini juda zichligi va transport oqimi aynan Qumqo'rg'on va Jarqo'rg'on tumanlari transport yo'lida ko'payishi tahlil qilindi. Ushbu transport oqimi ortgan xalqaro avtomobil yo'liga muqobil, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) asosida pullik avtomobil yo'li tezyurar avtomagistrallar (avtobanlar) yaratish dolzarbdir.

Xalqaro jahon tajribasiga ko'ra, avtomobil magistrallar bevosita yirik aholi punktlari va ma'muriy markazlar hududidan o'tishi joiz emas. Ammo, Termiz-Sariosiyo magistral avtomobil yo'li Jarqo'rg'on, Qumqo'rg'on, Sho'rchi tumanlari markazlaridan kesib o'tib, transport oqimining kattaligi esa muayyan muammolarni keltirib chiqarmoqda. Bu o'z navbatida viloyatning transport tranzitlilik

jozibadorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bularni oldini olish va viloyatning transport tranzit jozibadorligini oshirish maqsadida viloyatning 4R101 (M41 yo'lga parallel) "Ismoiltepa-Chaqar" tranzit avtomobil yo'lini qurish, zamonaviy yo'l infratuzilmasini barpo qilish maqsadga muvofiqdir.

Ushbu tranzit yo'l viloyatning asosiy janub-shimol yo'nalishidagi ichki transport harakati va yo'l xo'jaligi hamda tranzit imkoniyatlarini yaxshilashda muhim sanaladi. Shu asnoda O'zbekiston – Tojikiston - Afg'oniston davlatlarining o'zaro xalqaro transport tranzit aloqalarini yuksaltirish imkoni yaratiladi.

Taqqoslash uchun viloyatdagi mavjud xalqaro yo'l (M41 Ismoiltepa-So'fiyon) 3 ta tuman markazlarini, 14 shaharchani va 44 ta qishloq aholi manzilgohlarini kesib o'tadi. Yo'l uzunligi esa 144 kmni tashkil qiladi. Mavjud avtomobil yo'lga muqobil bo'lgan Ismoiltepa-Chaqar (Eshonqishloq) tranzit yo'li esa 8 ta shaharchani va 12 ta qishloq aholi punktlarini kesib o'tadi. Yo'lning umumiy uzunligi esa 135 km ga teng.

Bunday loyihalarning amalga oshirilishi kelgusida viloyatning nafaqat ichki, yoki mintaqaviy, balki xalqaro transport tranzit salohiyatini yuksaltirishga, logistika imkoniyatlaridan oqilona foydalanishga, tumanlar transport to'ri yaxshilanishiga va qolaversa O'zbekistonning janubiy yo'nalishda ichki va tashqi transport, savdo, madaniy aloqalarini takomillashtirishda, mamlakatimizning jahon (dengiz) savdo yo'llariga tutashuvida, va shu asosda dunyo hamjamiyatiga integratsiyalashuvida muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION). Xulosa qilib shuni aytish mumkinki Surxondaryo viloyatining transporti haqida gapirilganda, eng avvalo uning markazdan (poytaxt) ancha yiroqda joylashganligi, boshqa mintaqalar bilan

transport integratsiyalashuvi darajasining sustligi, transport iqtisodiy salohiyatini kuchsizligi, ayrim qishloq tumanlarining transport tizimi to'liq shakllanmaganligi, transport xizmatlari butunlay talabga javob bermasligini ta'kidlash joizdir.

Agarda, viloyatning ulkan agrar ishlab chiqarish, demografik va ayniqsa mineral xomashyo hamda tranzit salohiyatini e'tiborga olinsa, buning ustiga uning uchta xorijiy mamlakat bilan bevosita transport infratuzilmaga egaligi xususiyati tahlil qilinsa, uning kelajakda O'zbekistonning janubiy "darvozasi"ga, Termiz shahri esa "xalqaro transport logistika habi (hub)"ga aylanishi uchun to'la asoslar mavjud.

Buning uchun kelgusida quyidagi masalalarga alohida e'tibor qaratish zarur:

- birinchidan, viloyat transport infratuzilmasini hududiy takomillashtirish, tumanlar transport to'ri va aloqalarini kengaytirish, logistika obyektlarini ko'paytirish, yo'l xo'jaligini oqilona shakllantirish, agrologistika salohiyatidan foydalanish, havo transportini modernizatsiya qilish, yangi transport yo'llarini barpo etish, temir yo'lni to'liq elektrlashtirish, tezligini oshirish, aholi punktlari va tuman markazlari oraliqida jamoat transporti yo'lga qo'yish, katta shaharlarda "yashil transport"ni joriy qilish, singari ishlar viloyat ichki transport tizimini rivojlantirishning dolzarb vazifalaridan hisoblanadi;

- ikkinchidan, Transafg'on koridorini (temir yo'li) ishga tushirilishi katta ahamiyatga ega. Mazkur yo'lning eng muhim jihati O'zbekiston Respublikasining Afg'oniston orqali Hind okeani portlari (Pokiston va Hindiston davlatlariga qarashli) bilan bog'lovchi eng yaqin transport temir yo'l yo'lagi hisoblanadi. Bunga eng avvalo Surxondaryo viloyati transport hududiy tizimlarini takomillashtirish orqali erishiladi.

ADABIYOT VA MANBALAR RO'YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES):

1. Ўзбекистон республикасининг Шаҳар йўловчилар транспорти тўғрисида 419-I-сон Қонуни 25.04.1997 й. URL <https://lex.uz/docs/-10943>
2. Мирзиёев. Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курашимиз. – Т.: "Ўзбекистон", НМИ 2017 й. -488 б.

3. Andrew R. Goetz and Lucy Budd. The geographies of air transport. New York: Routledge, 2014., -278 p.
4. Jean-Paul R. The Geography of Transport Systems. Fifth edition. New York: Routledge, 2020., — 456 pages.
5. Ullman E. L., Mayer H. M. 1954: Transportation geography. In James P. E., Jones C. L., editors, American geography: inventory and prospect. Syracuse: Syracuse University , 303–19 p.
6. Isayev A.A. Transport geografiyasi. Uslubiy qo‘llanma. — T.: Mumtoz so‘z. 2019-y. - 153 b.
7. Бугроменко В.Н. Транспорт в территориальных системах. М.: 1987 г. с 112.
8. Вукан Р. Вучик. Транспорт в городах, удобных для жизни. пер. с англ. Калинина под научн. ред. М. Блинкина. :Территория будущего; Москва; 2011
9. Эрдонов М.Н., Омонтурдиев А.М., Сурхондарё вилояти транспорт географияси. /Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Термиз давлат университети. – Т.: ТерДУ ., 2022. – 166 б.
10. Andersson J. [and oth.]. The complexity of changes in modal choice: A quasi-experimental study // Transportation Research Part F: 2023., 36-47 p. URL <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1786072/FULLTEXT01.pdf>
11. Andreas K. German research in transport geography: Life in the space between objective analysis and political advice. GeoJournal 50:17–24 p, 2000. © 2000 Kluwer Academic Publishers. DOI: 10.1023/A:1007162709910
12. Frederick S., Filat Y, Martina reiser etc. The New Silk roads: Transport and trade in Greater Central Asia. Monograph Central Asia Caucasus institute & Silk Road Studies Programm, Washington, D.: Johns Hopkins University-SAIS, 2007.
13. Francis A, James D, Krijn P, Paul S., Rural Transport Services Indicators: Using a new mixed-methods methodology to inform policy in Ghana. <http://dx.doi.org/10.1016/j.trip.2019.100074> 2590-1982/©2019. 2-14 p. Journal Transportation Research Interdisciplinary Perspectives.
14. JIN Fengjun et al.: Progress of research on transportation geography in China. DOI: 10.1007/s11442-016-1316-x. Article in Journal of Geographical Sciences. 2016. 1067-1077p. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11442-016-1316-x>
15. Назаров, М. И., & Омонтурдиев, А. М. (2024). ТЕРРИТОРИАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ. Экономика и социум, (5-1 (120)), 1459-1473.
16. Омонтурдиев А. Худудий транспорт тизимлари шаклланиши ва ривожланиши хусусиятлари // Ўзбекистон География жамияти Ахбороти журнали, 55-жилд. – Тошкент, 2019. 84-88 б. (хаммуаллифликда).
17. ОМОНТУРДИЕВ А. М. ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ЮЖНОГО ТРАНСПОРТНОГО КОРИДОРА И УЛУЧШЕНИЕ ГЕОЭКОНОМИЧЕСКОГО И ГЕОПОЛИТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА УЗБЕКИСТАНА // ЭКОНОМИКА. №9. С 509.
18. Омонтурдиев А.М., Транспорт тизимининг жойлашуви ва ривожланишига таъсир қилувчи омиллар. // Географик тадқиқотлар: инновацион ғоялар ва ривожланиш истиқболлари. III-Халқаро илмий-амалий конференция материаллари. Тошкент ш. 2023., 187-192 б.
19. Kuziyev A.U., Hududdagi yuk oqimlarini transport tarmog‘ida optimal taqsimlash va ularni rivojlantirish uslubiyoti. t ex. fan. dok. (DSc) diss. avtoref. T: 2024.-66 b.
20. <https://www.mintrans.uz/>
21. <https://railway.uz/uz/>
22. <https://stat.uz/uz/>
23. <https://uzavtoyul.uz/>
24. <https://customs.uz/uz/>
25. <https://www.surxondaryo.uz/>

26. <https://www.surxonstat.uz/uz/>
27. <https://blogs.worldbank.org/en/transport/defining-role-transport-circular-economy>
(мурожат санаси, 24.11.2023)